

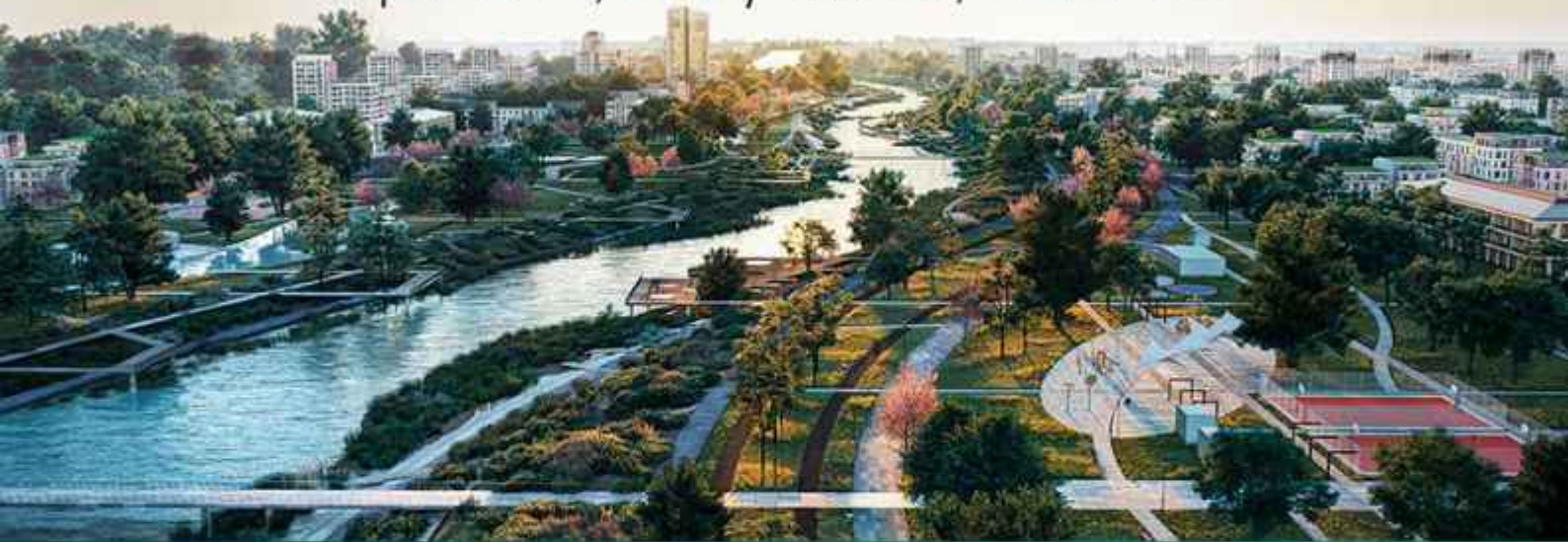
Science Uzbekistan

INTERNATIONAL CONGRESS ON MODERN SCIENCES-IV

"Global Prospects for Multidisciplinary Research and Education"

CHIRCHIK STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

April 08-10, 2025 / Chirchik, Uzbekistan

CHDPU
CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

UPI

The
Education
University

Excellence in
Learning Innovation

PROCEEDINGS BOOK

Volume-2

Editors

Prof. Dr. Jabbor Usarov

Prof. Dr. Dostnazar Khimmataliev

Mutabar Meylieva

Kibrio Burieva

ISBN: 979-8-89695-061-5

CHDPU
CHIRCHIK DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

UPI

The
Education
University

Excellence in
Learning Innovation

PROCEEDINGS BOOK

Volume-2

Science Uzbekistan INTERNATIONAL CONGRESS ON MODERN SCIENCES-IV

"GLOBAL PROSPECTS FOR MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND EDUCATION"

CHIRCHIK STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

April 08-10, 2025 / Chirchik, Uzbekistan

Based on Order No. 490 of the Minister of Higher Education, Science and Innovation dated
December 27, 2024

Editors

Prof. Dr. Jabbor Usarov
Prof. Dr. Dostnazar Khimmataliev
Mutabar Meylieva
Kibrio Burieva

30.04.2025

by Liberty Academic Publishers, New York, USA

ALL RIGHTS RESERVED NO PART OF THIS BOOK MAY BE REPRODUCED IN ANY FORM, BY
PHOTOCOPYING OR BY ANY ELECTRONIC OR MECHANICAL MEANS, INCLUDING
INFORMATION STORAGE OR RETRIEVAL SYSTEMS, WITHOUT PERMISSION IN WRITING
FROM BOTH THE COPYRIGHT OWNER AND THE PUBLISHER OF THIS BOOK.

© Liberty Academic Publishers 2025

The digital PDF version of this title is available Open Access and distributed under the terms of the
Creative Commons Attribution-Non Commercial 4.0 license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>) which permits adaptation, alteration, reproduction and distribution for
noncommercial use, without further permission provided the original work is attributed. The
derivative works do not need to be licensed on the same terms.

adopted by Mariam Rasulan

ISBN: 979-8-89695-061-5

INTERNATIONAL

CONGRESS ON MODERN SCIENCES-IV

"GLOBAL PROSPECTS FOR MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND EDUCATION"

Based on Order No. 490 of the Minister of Higher Education, Science and Innovation dated December 27, 2024

Yoqubjonova Sevinchxon Muzaffar qizi, Yangabayeva Qunduzxon Marat qizi Jabborberganova Zuhra Rufat qizi, Musinova Donoxon Ismoilovna Mirzausmonova Nasibaxon Numonjonovna, Z.M.Radjabova	1
MUVAFFAQIYATGA INTILISH VA MAG'LUBIYATDAN QOCHISH MOTIVLARINING KASB TANLASHGA TA'SIRI	
Tosheva Nurzoda Toshtemirovna, Abdulloyev Javohir Abdukamol o'g'li <i>INDIVIDUAL TA'LIMDA KREATIV FIKRLASH KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH</i>	5
Бадалова Барно Тахимовна <i>СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ НАУЧНОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ В РУССКОМ ЯЗЫКЕ</i>	10
Raxmanova Dilfuza Uchkunovna <i>TALABALARNING INTELLEKTUAL FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI</i>	14
Eshonqulova Sarvinoz <i>USING CORPUS TECHNOLOGIES TO DEVELOP STUDENTS' LEXICAL SKILLS IN TEACHING ENGLISH</i>	17
O'tayev Akram Yo'ldoshevich <i>BEHBUDIYNING PEDAGOGIK QARASHLARIDAN FOYDALANISH TIZIMI</i>	22
Zaripova Rano Ibodulloyevna, Sotvoldiev Farkhodjon Alisher ugli, Mannonova Nigora Fazliddin kizi, Abdufattoyeva Munisaxon Lutfulla kizi, Gulbayeva Surayyo Bakhrom kizi	25
<i>THEORY AND PRACTICE OF TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE (EFL)</i>	
Aktamova Zarnigor Yakhyoyevna, Yusupova Mukhabbat Anatolevna <i>EFFECTIVE METHODS TO ENHANCE YOUNG LEARNERS' CREATIVE THINKING IN ENGLISH CLASSES</i>	30
Marhabo Maxmudjon qizi Axmadjonova, Mukhabbat Anatolevna Yusupova <i>INNOVATIVE APPROACHES TO ENHANCING WRITING PROFICIENCY IN FOREIGN LANGUAGE LEARNERS THROUGH EFFECTIVE METHODS</i>	35
Baratova Xumora Alisher qizi, Aminova Sokhila Abdukhalimovna <i>THEORETICAL ANALYSIS OF JARGON AND SLANG IN FORMAL SPEECH</i>	42
Burteshova Aliya Burxonovna O'SMIRLARNING AGRESIV HULQ-ATVORINING GENDER XUSUSIYATLARI	46
Jumanova Fazilat Baxtiyrovna, Mukhabbat Anatolevna Yusupova <i>USING TRANSLANGUAGING TO TEACH ENGLISH TO HISTORY MAJOR STUDENTS</i>	51
Maxliyo Ag'zam qizi Axmatova, Saida Turgunovna Gazieva <i>READING AS A TOOL FOR ENHANCING WRITING ABILITIES</i>	55
Saidova Dilnavoz Bakturdiyevna <i>ZOOLOGIYA FANINI O'QITISHDA O'QITISH VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING TALABALAR O'ZLASHTIRISHIGA TA'SIRI</i>	59

TASHKENT INTERNATIONAL CONGRESS ON MODERN SCIENCES-IV

"GLOBAL PROSPECTS FOR MULTIDISCIPLINARY RESEARCH AND EDUCATION"

CHIRCHIK STATE PEDAGOGICAL UNIVERSITY

April 08-10, 2025 / Chirchik, Uzbekistan

CHDPU
CHIRCHIK DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI

UPI

The
Education
University

İlgili makama;

4.ULUSLARARASI MODERN BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR KONGRESİ "ÇOK DİSİPLİNLİ ARAŞTIRMA VE EĞİTİM İÇİN KÜRESEL BEKLENTİLER" 08-10 Nisan 2025 tarihleri arasında Chirchik Devlet Pedagoji Üniversitesi'nde 18 farklı ülkenin akademisyen/araştırmacılarının katılımıyla gerçekleşmiştir. Kongre kapsamında sunumu yapılan 491 bildirinin 85 adeti Türkiye'den katılımcılar tarafından; 406 bildiri ise 18 ülkeden katılımcılar tarafından sunulmuştur. Kongre 16 Ocak 2020 Akademik Teşvik Ödeneği Yönetmeliğine getirilen *"Tebliğlerin sunulduğu yurt içinde veya yurt dışındaki etkinliğin uluslararası olarak nitelendirilebilmesi için Türkiye dışında en az beş farklı ülkeden sözlü tebliğ sunan konuşmacının katılım sağlaması ve tebliğlerin yarısından fazlasının Türkiye dışından katılımcılar tarafından sunulması esastır."* değişikliğine uygun düzenlenmiştir.

Bilgilerinize arz edilir,

Saygılarımla,

Prof. Dr. Jabbor Usarov
Chairman of the Organizing Board

ZOOLOGIYA FANINI O'QITISHDA O'QITISH VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING TALABALAR O'ZLASHTIRISHIGA TA'SIRI

Saidova Dilnavoz Bakturdiyevna

CHDPU Tabiiy fanlar fakulteti Biologiya kafedrası o'qituvchisi

dilnavozsaidova577gmail.com

<tel:+998900105485>

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada biologiya fanlari jumladan zoologiya fanini o'qitishda o'qitish vositalarining xillari, ulardan nazariy va amaliy mashg'ulotlarda foydalanishning samaradorligi, ta'lim-tarbiyaviy jarayonidagi ahamiyati to'g'risida ma'lumotlar keltirilgan. Bundan tashqari o'qitish vositalari bo'yicha ko'plab olimlar va tadqiqotchilar olib brogan izlanishlari, tadqiqotlar davomida o'quvchilarning hayvonot olamini o'rganish jarayonida ilmiy tafakkurini rivojlantirishga yo'naltirilgan ilg'or metodlar taklif etilgan. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlarning ta'lim jarayonidagi ahamiyati va ularning o'quvchilarning qiziqishiga ta'siri batafsil yoritilgan. Maqolada amaliy mashg'ulotlarning samaradorligini oshirish bo'yicha metodik tavsiyalar ham berilgan. Shu bilan bir qatorda o'qitish vositalarining turlari, texnik o'qitish vositalari, didaktik materiallar, tajriba va laboratoriya jihozlari, o'yin va interaktiv vositalar, haqida ham ma'lumotlar kiritilgan. Zoologiya fanidan o'qitish samaradorligini oshirishda foydalaniladigan o'qitish vositalari haqida ham bir qator ma'lumotlar keltirilgan.

KALIT SO'ZLAR: zoologiya, o'qitish vositalari, sifat, ko'nikma, tajribalar, bilim, malaka.

KIRISH

Ta'lim sifati har qanday mamlakatning yuksalishi va muvaffaqiyatli rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bugungi kunda O'zbekistonda amalga oshirilayotgan iqtisodiy va ijtimoiy o'zgarishlar, iqtisodiyotning innovatsion yo'nalishda shakllantirilishi, jahon iqtisodiyotiga integrallashuvi ta'lim tizimi oldiga dolzarb masalalaridan biri bo'lgan sifatli mutaxassislarni tayyorlash vazifasini qo'yadi. Buning uchun esa faqatgina ta'lim sifatini oshirilishi orqali erishish mumkin.

Har bir fan insonning tadqiqotlari bilan chambarchas bog'liq bo'lib, uning maqsadi narsa va hodisalar haqidagi bilimlarni to'plash va o'rganishga qaratilgandir. Ta'lim sifati o'qitish samaradorligi bilan chambarchas bog'liq. Sifatli ta'lim davlat taraqqiyotini belgilovchi asosiy mezon sanaladi. O'qitishning sifatini ta'minlash davlatning asosiy ustuvor vazifasi bo'lib, undan foydalanish imkoniyati barchada teng bo'lishi kerak. Bugungi kunda o'quv jarayonini takomillashtirish, o'qitishning yanada samarali shakllari, usullari, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni joriy etish shuningdek o'qitish

vositalarini izlash va uni dars jarayonida qo'llash ta'lim sifatini oshirishga yordam beradi.

O'qitish vositalari - ta'lim-tarbiya jarayonining maqsadi va vazifalari, o'rganiladigan mavzu mazmuniga muvofiq, o'qituvchi tomonidan mazkur jarayonning samaradorligini o'ttirish maqsadida qo'llaniladigan manbalar sanaladi. Ushbu vositalar o'qitish jarayonida bilim berish, ko'nikma va malakalarni shakllantirish uchun qo'llaniladigan vositalar va materiallardir. Umumiy qilib aytadigan bo'lsak texnologik vositalar (kompyuter, multimedia, onlayn platformalar), metodik vositalar (darsliklar, o'quv qo'llanmalari, didaktik materiallar) va innovatsion yondashuvlarni (aqlli ta'lim tizimlari, interaktiv metodlar) o'z ichiga oladi [5,6,7].

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR

O'qitish vositalari bo'yicha ko'plab olimlar va tadqiqotchilar izlanish olib borgan. Ularning ishlari ta'lim metodikasi, pedagogika va texnologiyalarni rivojlantirishga katta hissa qo'shgan. Quyida shu sohada mashhur bo'lgan ba'zi olimlar keltirilgan:

Jahon miqyosida John Dewey – Ta'lim tizimiga amaliyot va tajribaga asoslangan yondashuvni olib kirgan. Lev Vygotsky – Ta'lim va rivojlanishning sotsiokultural nazariyasini ishlab chiqqan. Jean Piaget – Bola tafakkuri va bilish jarayonini tadqiq qilgan. B. F. Skinner – Xulq-atvoristik ta'lim (behaviorism) nazariyasini ishlab chiqqan. Robert Gagné – O'qitish jarayonidagi bosqichlarni ishlab chiqqan va o'qitish vositalarini samarali qo'llashga doir tadqiqotlar olib borgan. David Merrill – O'qitish dizayni (instructional design) sohasida muhim tadqiqotlar qilgan.

O'zbekistonda K. Yuldashev – Innovatsion pedagogika va ta'lim texnologiyalari bo'yicha izlanishlar olib borgan. M. Nishonov – Ta'lim vositalari va metodlari bo'yicha tadqiqotlar, S. Tursunov – O'quv jarayonida zamonaviy texnologiyalarni qo'llash bo'yicha izlanishlar qilgan [2,3].

O'qitish vositalari quyidagi turlarga bo'linadi:

1. Texnik o'qitish vositalari.

Bu turga turli texnologik qurilmalar kiradi:

- ✓ Kompyuter va planshetlar – interaktiv ta'lim dasturlari, onlayn testlar va simulyatsiyalar orqali o'qitish uchun.
- ✓ Projektor va interaktiv doskalar – vizual taqdimot va ta'limni yanada qiziqarli qilish imkonini beradi.
- ✓ Audio va video materiallar – darslarni tushuntirish, til o'rganish va boshqa sohalarda foydalaniladi.

2. Didaktik materiallar.

- ✓ Darsliklar va qo'llanmalar – o'quvchilar va talabalar uchun asosiy o'quv manbalari.
- ✓ Plakatlar va diagrammalar – murakkab mavzularni tushuntirish uchun vizual yordam.

- ✓ Kartochkalar – so‘z boyligini oshirish yoki tezkor savol-javob uchun qulay.

3. Tajriba va laboratoriya jihozlari.

- ✓ Biologiya laboratoriya jihozlari – tajribalar o‘tkazish va nazariy bilimlarni amaliyotga tadbiq etish uchun.
- ✓ Fizik uskunalar– elektr, mexanika, optika kabi mavzularni tushuntirishga yordam beradi.

4. O‘yin va interaktiv vositalar

- ✓ Didaktik o‘yinlar – o‘quvchilar va talabalar uchun ta’lim jarayonini qiziqarli qilish uchun.
- ✓ VR (Virtual Reality) va AR (Augmented Reality) – haqiqatga yaqin interaktiv tajribalar yaratish imkonini beradi.

Mamlakatda ta’limni tubdan isloh qilish prinsiplari, fan-texnika, ishlab chiqarish rivojlangan sari o‘qitish vositalarining turlari ham ko‘payib bordi[1,4].

Demak, ta’lim muassasalarida o‘qitish vositalarining turlari ham muayyan darajada o‘zgarib, yangilanib boradi, yangi avlod o‘qitish vositalari vujudga keladi.

O‘qitish vositalarining yangi avlod guruhiga: kompyuter texnologiyasi-ning ta’lim beruvchi, modellashtirilgan va nazorat dasturlari, slaydlar, multimedialarni kiritish mumkin.

NATIJALAR

O‘qituvchining asosiy vazifasi o‘rganiladigan mavzu mazmunidan kelib chiqqan holda eng yuqori samara beradigan o‘qitish vositalarini tanlashi, buning uchun o‘qitish vositalarining yangi avlodining turlari, ular bilan ishlash metodikasini egallagan bo‘lishi darkor.

Fanda ishlab chiqilgan bilish nazariyasi va talabalarning tafakkurini rivojlantirish bosqichlariga mos holda o‘qitish vositalari uch xil turga: tabiiy, tasviriy va og‘zaki yoki verbal vositalarga bo‘linadi. Mazkur o‘qitish vositalarining uch xil turi muayyan sistemani hosil qiladi.

O‘qituvchi har bir o‘qitish vositasining ta’lim-tarbiya jarayonida tutgan o‘rni, o‘quvchilar va talabalarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olgan holda o‘qitish vositalarini tanlaydi.

Zoologiyani o‘qitishda tasviriy ko‘rgazmali asosida fikr yuritish ya’ni tabiiy narsalargagina emas, balki ularning tasvirlariga asoslanib idrok, tasavvur hosil qilish rivojlanadi. Shu sababli, o‘qituvchi tasviriy vositalarga e’tiborini qaratishi lozim. Masalan zoologiya fanidan tabiiy ko‘rgazma vositalari-mikropreparatlar, tirik yoki fiksirlangan hayvonlar, ularning ayrim bo‘laklari, kolleksiyalar tuluqlar bo‘lib, ular bilan talabalar bevosita amaliy mashg‘ulotlar, dala amaliyotida, yoki ekskursiya mobaynida tanishadilar. Tabiiy ko‘rgazmali vositalar faqat ko‘rish orqali emas, balki eshitish, ushlab ko‘rish yordamida idrok qilinadi. Tabiiy ko‘rgazmali vositalar o‘rniga tasviriy ko‘rgazmali vositalar ba’zan chunonchi hujayra, hayvonlar tuzilishi, sxemalar, foto suratlardan foydalaniladi. Tabiiy yoki

tasviriy vositalarni o'rganuvchi tomonidan idrok qilinishi, ular ustida kuzatish, o'tkazish yoki faoliyat harakati yordamida amalga oshadi[8].

MUHOKAMA

O'quv materialini idrok etishda talabning qanchalik ko'p sezgi organlari ishtirok etsa, uni o'zlashtirish shunchalik puxta bo'ladi. Bu jarayon didaktikaning ko'rsatmalilik prinsipida o'z ifodasini topgan. YA.A.Komenskiy o'qitishda o'quvchi yoki talabning barcha sezgi organlarini jalb etish didaktikaning "*Oltin qoidasi*" deb aytgani bejiz emas.

Ko'rgazmali qurol bu darsda o'qituvchi tomonidan qo'llanilgan konkret narsadir. U tulup, kolleksiya, tirik hayvonlar, hayvonlar tasvirlangan rasm, tablitsa, sxemalar shuningdek, mulyajlar videofilmlar, tarqatma material, didaktik kartochkalar shaklida bo'ladi.

O'rganilayotgan narsa va xodisalarning zoologiya mazmunini ifoda qiluvchi ko'rgazmali qurollar, o'qitishning asosiy vositalari, har xil asboblardan chunonchi probirka, kolba, tarozi va shu kabilar yordamchi vositalar hisoblanadi.

Zoologiya fanidan o'qitish samaradorligini oshirishda amaliy mashg'ulotda namoyish qilinadigan tajribalarni o'tkazishga yordam beruvchi xususan mikroskop, lupa, shtativ, reaktivlar asboblardan isituvchi asboblardan, pinset, preparoval ninalar, o'qitishning texnik vositalari – kodoskoplar, televizorlar, kompyuterlar, ovoz yozuvchi va eshittiruvchi - apparatlar ham o'qitish vositalari sifatida foydalaniladi.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak yuqoridagi vositalardan zoologiyani o'qitishning barcha jarayonlarida, masalan yangi o'quv materialini tushuntirish, mustahkamlash, tushunchalarni shakllantirish, o'quv, amaliy, ko'nikma va malakalarni tarkib toptirish, fanga oid kompetensiyalarni rivojlantirishda, topshiriqlarni bajarish, o'quv materialini nazorat qilishda qo'llab o'quv samaradorligini oshirishda yuqori natijalarga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Atanazar Karimovich Rakhimov, Nadira Abdukhamidovna Mirzayeva, & Dilnavoz Bakturdiyevna Saidova. A cluster solution for the organization of individual student learning in the teaching of natural sciences. *European Science Methodical Journal*, (2024). 2(6), 228–237
2. Dilnavoz Bakturdiyevna Saidova. Practical significance of the "i heard-i saw-i did" principle in the "pedagogical education innovation cluster" in teaching natural sciences. *Web of Agriculture: Journal of Agriculture and Biological Sciences*, (2024). 2(11), 10–14.
3. Atanazar Karimovich Rakhimov, Dilnavoz Bakturdiyevna Saidova, Oygul Odil Qizi Rasulova Experimental site "School Laboratory" -the

introduction of an innovative cluster project in pedagogical education
// Academic research in educational sciences. 2021.7 b.

4. Dilnavoz Bakturdievna Saidova. (2023). The Importance Of Laboratory Training In Biological Science Teaching. Diversity Research: Journal of Analysis and Trends, 1(3), 75–79.
5. Бережная О.В. Формирование исследовательской компетентности обучающихся на основе познавательных универсальных учебных действий при обучении биологии (6 класс). Дисс соис уч. степ. канд. наук. Москва. 2020 г. 32-с.
6. Дьюи Дж. Демократия и образование: Пер. с англ. – М.: Педагогика-Пресс, 2000. – 384 с.;
7. Джураев Р.Х. и др. Проектирование качества образования//Монография. “Фан”, -Т.: 2009. 172-с.;
8. Рахимов, А. К., Нурметов, Х. С., & Саидова, Д. Б. (2020). Узлуксиз таълим тизимида педагогик таълим инновацион кластерининг роли. Academic research in educational sciences, (1), 48-53